

201

Temmuz 2017

İKV DEĞERLENDİRME NOTU

REFERANDUMDAN BUGÜNE:
BİRLEŞİK KRALLIK İÇ SİYASETİNDEKİ
TARTIŞMALARIN GÖLGESİNDE BAŞLAYAN
BREXİT SÜRECİ

Emre ATAÇ
İKV Uzman Yardımcısı

İKTİSADİ KALKINMA VAKFI

www.ikv.org.tr

Genel Tespitler

- ✓ Birleşik Krallık'ta 23 Haziran 2016 tarihinde yapılan referandumda, halkın yüzde 52'sinin Brexit'ten yana oy kullanmasının ardından yaşananlar ayrılık sürecinin, AB ile Birleşik Krallık arasındaki müzakerelerin seyrine bağlı olduğu kadar ülkenin kendi içerisindeki hukuki ve siyasi süreçle de yakından alakalı olduğunu gösterdi.
- ✓ Brexit referandumunu sonrası önce Yüksek Mahkeme Brexit yasa taslağının Parlamentonun onayından geçmesine karar vermiş, ardından tasarı Parlamentonun üst kanadı olan Lordlar Kamarası'nda değişiklik talepleriyle karşılaşmıştı. Son olarak da süreç Birleşik Krallık'taki 8 Haziran erken genel seçimleri nedeniyle gecikmeye uğradı.
- ✓ Bütün iç siyasi ve hukuki engellere rağmen 19 Haziran itibarıyla Birleşik Krallık AB ile Brexit müzakerelerine başladı. Görüşmelerin AB'nin istediği gibi sıralı bir şekilde yapılması ve ilk etapta vatandaş hakları, AB üyesi olan İrlanda ile Birleşik Krallık'a bağlı Kuzey İrlanda arasındaki sınır sorunu ve ayrılığın mali faturasını kapsayan geri çekilme, ardından ilişkilerin geleceği ve son olarak da geçiş döneminin ele alınması hedefleniyor.
- ✓ Sonbahara kadar her ay bir hafta görüşme yapılması planlanıyor. AB'nin 27 Ekim'de, ya da en geç aralık ayında ikinci aşamaya geçilmesine karar vermesi bekleniyor. Her şey takvime uygun şekilde ilerlerse, müzakerelerin iki yıl sürmesi ve Birleşik Krallık'ın Mart 2019'da AB'den ayrılması hedefleniyor.
- ✓ Ancak müzakerelerde önemli engeller de mevcut. Birleşik Krallık müzakerelere siyaseten oldukça zorlu bir dönemde başlıyor. Erken genel seçimler sonrası Muhafazakâr Partinin dışardan destek alarak Kuzey İrlanda'daki Demokratik Birlik Partisi'yle (DUP) ile bir azınlık hükümeti kurmuş olsa dahi güçlü bir müzakere pozisyonu oluşturması ve Parlamentodan Brexit ile ilgili herhangi bir mevzuatı geçirmesi oldukça zor. "Sert Brexitçi" olarak nitelendirilen May, AB ile üyeliğe dair bütün ilişkileri kesmek isterken, muhalefetteki İşçi Partisi ve Liberal Demokrat Parti, ülkede yaşayan AB vatandaşlarının haklarının korunması ve ortak pazara erişimin devamı gibi taleplerle "yumuşak Brexit'ten" yana tavır alıyor.
- ✓ Muhafazakârlar "sert Brexit" konusundaki ısrarlarını devam ettirirlerse sonbahara kadar sürecektir olan ilk tur görüşmelerinin de ayrıca çok zorlu geçmesi bekleniyor. Görüşmelerde tarafların vatandaş hakları, Brexit'in mali boyutu ve İrlanda ile Birleşik Krallık'a bağlı Kuzey İrlanda arasındaki sınır sorunu gibi bir dizi zorlu konu üzerinde uzlaşmaları gerekiyor.

Referandumdan Bugüne: Birleşik Krallık İç Siyasetindeki Tartışmaların Gölgesinde Başlayan Brexit Süreci

Birleşik Krallık'ta 23 Haziran 2016 tarihinde yapılan referandumda, halkın yüzde 52'si AB'den ayrılma (Brexit) yönünde oy kullanmıştı. AB'de kalma yanlısı kampanya yürüten Birleşik Krallık Başbakanı David Cameron, referandumdan çıkan sonuç üzerine istifa etmiş, Muhafazakâr Parti Genel Başkanlığına ve Başbakanlığa Theresa May seçilmişti. Bundan sonrasına dair esas merak edilen Birleşik Krallık'ın ayrılma sürecini ne zaman başlatacağıydı. Bu sürecin nasıl işleyeceği, AB ile Birleşik Krallık arasındaki müzakerelerin seyrine bağlı olduğu kadar ülkenin kendi içerisindeki hukuki ve siyasi süreçle de yakından alakalıydı. Ancak Birleşik Krallık'tan gelen haberler bu sürecin çok zorlu olacağını sinyallerini veriyordu. Brexit referandumunu sonrası önce Yüksek Mahkeme Brexit yasa taslağının Parlamentonun onayından geçmesine karar vermiş, ardından tasarı Parlamentonun üst kanadı olan Lordlar Kamarası'nda değişiklik talepleriyle karşılaşmıştı.

Lordlar Kamarası tarafından, Birleşik Krallık'ın AB'den ayrılma sürecini resmen başlatmaya izin veren tasarının onaylanmasıyla birlikte Theresa May'in imzası ile üyelikten ayrılık sürecini başlatan mektup AB Konseyi Başkanı Donald Tusk'a 29 Mart tarihinde sunuldu. Fakat Brexit süreci bu sefer de 8 Haziran'da yapılacak Birleşik Krallık'taki erken genel seçimle gündeme geliyordu. Birleşik Krallık 'ta 8 Haziran 2017 tarihinde gerçekleştirilen erken seçimlerin sonuçlarına göre Theresa May'in liderliğindeki iktidar partisi mecliste çoğunluğu kaybetti. Brexit sürecini de etkileyecek bir sonuç ortaya çıktı. Bu çalışmada referandumdan bugüne Birleşik Krallık'taki Brexit sürecine dair siyasi tartışmalar kısaca ele alınarak gerçekleşen son seçimlerin Brexit sürecinin geleceğine olası etkileri değerlendirilecektir.

Yüksek Mahkemenin Kararı: Brexit için Parlamento Oylaması Gerekliyor

Hatırlanacağı üzere Birleşik Krallık Hükümeti, Lizbon Antlaşması'nın AB'den çıkmayı düzenleyen 50'nci Maddesi'ni tek başına yürürlüğe sokup parlamento onayı olmaksızın müzakerelere başlamak istemişti. Yüksek Mahkeme ise Kasım 2016'da Brexit müzakerelerine Parlamento onayı olmadan başlanamayacağına hükmetmişti. Konuyu Yüksek Mahkemeye taşıyanlar, hükümetin Parlamento onayı olmadan yetkilerini kullanmasının uygun olmadığını vurgulamışlardı. AB'den ayrılma müzakerelerine başlamak için Birleşik Krallık Parlamentosundan onay alınmaması konusundaki itiraz, ilk olarak Yatırım Müdürü Gina Miller adında bir iş kadınının mahkemeye başvurmasıyla başlamıştı. Miller, Yüksek Mahkemeye yaptığı başvuruda, hükümeti yetkisini aşmakla suçlayarak söz konusu görüşmelerin geçerli olmayacağını savunmuştu. Anayasa avukatı ve Bağımsız Milletvekili Lord Pannick'in başında bulunduğu hukukçularla birlikte hareket eden Gina Miller, hükümetin, Birleşik Krallık'ın AB'ye üye olurken imzaladığı 1972 tarihli Avrupa Ekonomik Topluluğu Antlaşması'na göre kişi haklarını ihlal ettiğini savunuyordu.

Yüksek Mahkeme ise 3 Kasım 2016'da Miller'ın tezi lehinde karar vererek, AB'den ayrılma süreci başlatılmadan konunun milletvekillerinin oyuna sunulması gerektiğine hükmetmişti. Hükümet ise kararı Temyiz Mahkemesine taşımıştı. Birleşik Krallık Başbakanı Theresa May AB üyeliğinin sona erdirilmesinin Parlatentonun oyuna sunulmasını reddetmişti. May, Lizbon Antlaşması'nın 50'nci Maddesi doğrultusunda yapılacak olan Brexit tarihi ile ilgili görüşmelerin hükümetin yetki alanına girdiğini söylemişti. Birleşik Krallık Hükümeti, bu görüşmeleri İngiliz hukuk geleneğinde "kraliyet ayrıcalığı" olarak yorumlarken bunun için Parlatentodan onay almak zorunda olmadıklarını ileri sürüyordu. 19'uncu yüzyıldan kalan bu karar, dış ilişkiler, savunma ve milli güvenlik konularında Parlatento onayı almadan hareket edilebilmesine izin veriyordu.

Temyiz Mahkemesi 24 Ocak 2017 tarihinde hükümetin Brexit ile alakalı temyiz başvurusuna ilişkin merakla beklenen kararını açıkladı. Mahkeme, hükümetin temyiz başvurusunu reddederek AB'den ayrılmaya ilişkin resmi sürecin başlayabilmesi için önce Parlatentonun bu konuda bir yetki yasaı çıkarması gerektiğine hükmetti. Böylece Brexit konusunda son sözün Parlatento'da olduğu netleşti.

Kararda öne çıkan bir diğere ayrıntı ise İskoçya, Galler ve Kuzey İrlanda Parlatentolarında Brexit ile alakalı bir karar alınmasına gerek olmadığına hükmedilmesiydi. Böylece İskoçya ve Kuzey İrlanda'nın büyük oranda AB'de kalma yönünde oy vermiş olmalarına rağmen Brexit'e kendi Parlatentolarında hayır deme imkânları ortadan kalktı. İskoçya'nın yeniden Birleşik Krallık'tan ayrılmak için referandum yoluna gidip gitmeyeceği daha doğrusu Birleşik Krallık'ın müzakerelere mevcut sınırlarını koruyarak devam edip edemeyeceği ise belirsizliğini koruyordu.

Brexit'in Zorlu Parlatento Serüveni

Neticede Temyiz Mahkemesinin kararı son derece önem arz ediyordu, bu durum AB'den ayrılma sürecinin ve bunun şartlarının Parlatento tarafından yeniden müzakere edilmesi anlamına geliyordu. Buna karşılık, kararın, hükümetin açıkladığı mart ayında AB'den çıkma sürecini başlatma planı üzerinde pek bir etkisi olmayacağı kısa sürede anlaşıldı. Zira hükümet gerçekten hızlı hareket ederek Birleşik Krallık'ın AB'den ayrılma sürecini resmen başlatacak olan 50'nci Madde'nin işletilmesi yetkisinin hükümete devredilmesini öngören yasa tasarısını 26 Ocak 2017 tarihinde Parlatentoya sundu. Birleşik Krallık Hükümeti böylece Temyiz Mahkemesinin kararına uymak adına söz konusu tasarımı Parlatentoya göndererek AB'den ayrılma süreci için ilk adımını atmış oluyordu.

"Avrupa Birliği Yasası" olarak da adlandırılan Brexit yasa tasarısı Parlatentonun alt kanadı Avam Kamarası'nda başlayan komisyon görüşmelerinin ardından 8 Şubat 2017 tarihinde oya sunuldu. Parlatentoda yapılan oylamada, milletvekilleri büyük bir çoğunlukla hükümete ülkenin AB'den ayrılma müzakerelerine başlama yetkisi verdi, ilgili yasa tasarısı Avam Kamarası'ndaki oylamada 122'ye karşı 494 oyla kabul edildi. Öte yandan, Başbakan Theresa May'ın Birleşik Krallık'ın AB'den ayrılmasıyla ilgili resmi açıklamayı yapabilmesi için Parlatentonun her iki kanadının da onay vermesi

gerektiğinden, yasa tasarısı Parlamentonun üst kanadı olan Lordlar Kamarası'na sunuldu.

Fakat Lordlar Kamarası Brexit kararını ilk sunulduğu haliyle onaylamadı ve değişiklik yapılması için Parlamenteoya gönderdi. İsteği Birleşik Krallık'taki AB vatandaşlarının oturma haklarının güvence altına alınmasıydı. Birleşik Krallık Hükümeti ise bu güvenceyi vermekten kaçınıyordu. Birleşik Krallık Başbakanı Theresa May AB'den ayrılık sürecinde serbest dolaşımın "kırmızı çizgileri" olduğunu birçok kez açıklamıştı. Hükümet Brexit müzakerelerinde AB ülkelerinden gelen göçmenlerin sayısının kontrol altına alınmasını hedefliyordu. Son dönemde AB ülkelerinde göçün rekor seviyede arttığı vurgusunu yapan hükümet, göçmenlerin kamu hizmetlerinin aksamasına neden olduğunu söylüyordu. Bununla beraber hükümet, AB vatandaşlarının Birleşik Krallık'ta kalma hakkını Brexit müzakereleri sürecinde Birleşik Krallık vatandaşlarının AB ülkelerinde kalma hakkını teminde koz olarak kullanmak da istiyordu.

Ayrıca Lordlar Kamarası'nda yapılan bir diğer oylamada Birleşik Krallık ile AB arasında varılacak anlaşmanın son halinin Parlamentonun onayına sunulmasına karar verilmişti. Bu değişikliğe göre Başbakan Theresa May'in Brexit müzakerelerinin ardından AB ile yapacağı anlaşmayı Birleşik Krallık Parlamentosunun her iki kanadında da onaylatması gerekiyordu.

Özetle, Lordlar Kamarası Brexit yasa tasarısını ilk sunulduğu haliyle onaylamayıp değişiklik yapılması için Parlamenteoya gönderiyordu. Parlamentonun alt kanadı ise bu değişiklikleri kabul etmemişti. Brexit yasa tasarısına ilişkin Birleşik Krallık Parlamentosunun alt kanadı Avam Kamarası'nda yapılan görüşmelerin ardından tasarının bütünü Lordlar Kamarası'nın gündemine getirilerek 13 Mart 2017 tarihinde genel kurulda oylamaya sunuldu. Değişikliğe uğramadan 118'e karşı 274 oyla kabul edilen tasarı, son onay ve yürürlük için kraliyete sevk edildi. Tasarı Kraliçe 2'inci Elizabeth tarafından imzalanıp kraliyetin onayının ardından yasalaştı.

50'nci Madde Devrede: Birleşik Krallık AB'den Ayrılma Başvurusunu Resmen Yapıyor

Lordlar Kamarası tarafından, Birleşik Krallık'ın AB'den ayrılma sürecini resmen başlatmaya izin veren tasarının onaylanmasıyla birlikte hükümet, Lizbon Anlaşması'nın 50'nci Maddesi'nin öngördüğü şekilde AB'ye ayrılık niyetini bildirme yetkisine sahip oldu. Nitekim Başbakan Theresa May'in imzası ile üyelikten ayrılık sürecini başlatan mektup AB Konseyi Başkanı Tusk'a 29 Mart 2017 tarihinde sunuldu. Mektubun Tusk'a iletilmesinden kısa bir süre sonra Başbakan May Birleşik Krallık Parlamentosunun alt kanadı Avam Kamarası'na gelerek, 50'nci Madde'nin işletildiği yönünde milletvekillerini bilgilendirdi.

Theresa May'in göndermiş olduğu mektup Birleşik Krallık'ın müzakerelerdeki önceliklerini özetlemesi açısından ayrıca önem arz ediyordu. Bilindiği üzere, AB'den ayrılma sürecinin başlatılmasına yönelik yasanın görüşmeleri Avam Kamarası'nda başlarken Birleşik Krallık Hükümeti Brexit'e yönelik strateji belgesini (*white paper*) de ayrıca yayımlamıştı. Strateji, AB ile müzakerelerde ulaşılması amaçlanan 12 hedeften oluşuyordu. Bu hedefler arasında İngiltere ve İrlanda arasındaki ortak seyahat alanını korumak, ortak pazardan çıkarak AB ile serbest ticaret anlaşması yapmak, Avrupa'yla

emniyet ve istihbarat paylaşımını sürdürmek ve Birleşik Krallık'taki AB vatandaşlarının göçmenlik haklarıyla, AB içindeki Birleşik Krallık vatandaşlarının göçmenlik haklarını kontrol etmek bulunuyordu. Strateji belgesi Birleşik Krallık'ın ne tür bir Brexit anlaşması yapılacağına açıklığa kavuşması açısından önem taşıyordu.

Şüphesiz ki, hükümetin AB'den ayrılma stratejisinin ana eksenini AB ile ayrılık koşulları ile eş zamanlı olarak kapsamlı bir serbest ticaret anlaşmasını da müzakere etmek istemesi oluşturuyordu. Geçen yılın haziran ayında AB referandumundan çıkan ayrılık kararını uygulamak konusunda kararlı olduğunu belirten hükümet, Avrupa ile kapsamlı bir serbest ticaret anlaşmasını hedefliyordu. Bu kararının altında ise iki temel sebep yatıyordu, öncelikle Birleşik Krallık'ın, içerisinde söz hakkı olmayan bir birliğin hazırladığı ortak pazara ilişkin düzenlemelerin bir parçası olmak istemiyordu. AB'nin ticari ve ekonomik düzenlemelerinden ve kısıtlamalarından muaf olmak istiyordu. Dahası küresel ekonomik büyüme içerisindeki payını giderek artıran gelişmekte olan piyasa ekonomileriyle bağımsız karşılıklı serbest ticaret anlaşmaları imzalayabilmek istiyordu. Çünkü mevcut AB ortak pazar düzenlemeleri, üye ülkelere münferit üçüncü ülkelerle karşılıklı serbest ticaret anlaşması imzalama hakkı tanımiyordu.

Birleşik Krallık AB ile serbest ticaret anlaşması imzalamaması halinde, AB ile güvenlik konularında işbirliğini azaltabileceğinin sinyali veriyordu. Theresa May, Brüksel'e gönderdiği ayrılık mektubunda da AB ile ekonomi ve güvenlik işbirliğinde derin ve özel bir ortaklık istediklerini söylüyordu.

Bir diğer önemli konu ise, referandum öncesinde ayrılmak yönünde kampanya yürütenlerin sıklıkla dile getirdikleri serbest dolaşımın kısıtlanması isteğiydi. Strateji belgesinde açıkça ifade edildiği üzere, hükümet Brexit müzakerelerinde AB ülkelerinden bu ülkeye gelen göçmenlerin sayısının kontrol altına alınmasını hedefliyordu. Son dönemde AB ülkelerinde göçün rekor seviyede arttığı vurgusunu yapan hükümet, göçmenlerin kamu hizmetlerinin bile aksamasına neden olduğunu söylüyordu. Birleşik Krallık'taki AB'den çıkış referandumunda üzerinde en fazla durulan ve tepki çeken konulardan biri Birleşik Krallık'ta yaşayan ve çalışan çoğu Doğu Avrupa kökenli 3,2 milyon AB vatandaşları olmuştu. Özellikle Nigel Farage gibi aşırı sağ politikacılar "Hayır" kampanyasında bu konuyu gündeme taşımış ve AB kökenli göçmenlerin sınırlandırılması gerektiğini ileri sürmüştü.

AB Temel Müzakere İlkelerini Belirliyor: Brexit Özel Zirvesi

AB ülkelerinin devlet ve hükümet başkanları da Birleşik Krallık'ın ayrılık sürecini resmen başlatmasından bir ay sonra 29 Nisan 2017 tarihinde AB'nin Brexit müzakere ilkelerini görüşmek ve karara bağlamak üzere olağanüstü bir zirvede bir araya geliyordu. Beklenenden kısa süren zirvede, liderler AB'nin müzakere ilkelerini içeren kılavuzu oy birliğiyle kabul etti. Kabul edilen kılavuzla, AB'nin Brexit stratejisi ilkeleri belirlendi. AB Konseyi de 22 Mayıs tarihinde AB'nin 27 üye ülkesinin liderlerinin nisan ayında kabul ettiği ana ilkeler onaylandığı bildirerek Birleşik Krallık ile Brexit müzakerelerini yürütmek üzere Avrupa Komisyonuna yetki verdi. İlkelerde müzakereler boyunca AB'nin, bütün Üye Devletler için adil ve hakkaniyetli bir sonuç elde etmek için vatandaşlarının çıkarları doğrultusunda birlik ve beraberlik içinde hareket edeceği belirtiliyor, ayrılık müzakerelerinin 29 Mart 2019'da sona ereceği kaydediliyordu.

İlkelerde öncelikle, AB'nin Birleşik Krallık ile ticaret anlaşmasına ilişkin çalışma yapmaya hazır olduğu, ancak bunun ayrılıktan sonra tamamlanacağı ifade ediliyordu. Başka bir deyişle AB yetkilileri ve liderler, Birleşik Krallık ile Brexit sonrası ticari ilişkilere dair müzakerelerin ancak Brexit müzakerelerinde gözle görülür ilerleme kaydettikten sonra başlayabileceğini belirtiyordu. İkinci olarak ilkeler, Birleşik Krallık AB vatandaşlarının hakları konusunda yeterli teminat verene kadar iki taraf arasında gelecekteki ilişkilerin görüşülmemesini öngörüyordu. AB 3 milyon vatandaşının haklarının korunması için Birleşik Krallık'tan daha fazla garanti istiyordu.

İlkeler ayrıca, Birleşik Krallık'ın AB'ye ne kadar borcu olduğu tespit edilene ve Birleşik Krallık ile İrlanda arasındaki sınır sorunu çözülene kadar iki taraf arasında gelecekteki ilişkilerin görüşülmemesini öngörüyordu. Bu minvalde liderler, Birleşik Krallık'ın tepkisini çekecek önemli bir kararda aldı. Birleşik Krallık'ın parçası olan Kuzey İrlanda'nın AB üyesi İrlanda Cumhuriyeti ile birleşmesi durumunda birliğe kabul edileceği belirtildi.

Brexit Müzakereleri Öncesinde Gerçekleşen Birleşik Krallık Seçimleri

2017 yılının Avrupa'da seçimler yılı olacağını biliniyordu. Hollanda ve Fransa seçimleri gündemdedi. Daha sonra listeye Birleşik Krallık da eklendi. Hatırlanacağı üzere Başbakan Theresa May 18 Nisan 2017 tarihinde sürpriz bir açıklama yaparak 8 Haziran için erken seçim ilan etmişti. Şüphesiz ki bu hiç beklenmedik bir karar idi. Geçen yılki Brexit referandumu sonrası Başbakan David Cameron'ın istifasının ardından göreve gelen May erken seçime gitmeyeceğini, genel seçimin planlandığı gibi 2020'de yapılacağını söylüyordu. Ancak sürpriz biçimde erken seçim kararı alınca bunu muhalefet partilerinin Brexit müzakeresi sürecinde hükümetin AB karşısında elini zayıflatmasını engellemek olarak açıkladı. Brexit sürecini 29 Mart'ta resmen başlatan May, iki yıl sürmesi öngörülen müzakere sürecinde Parlamentonun mutlak desteğine sahip olmak istiyordu.

Açıkçası bu tarihte Ada basını da erken seçimleri Muhafazakârların kaybedeceğine ihtimal vermiyordu. Bunun sebebi ise muhalefetin çok zayıf olmasıydı. Siyasi ortam May'in seçimleri kazanması için çok uygundu. Özellikle muhalefetteki İşçi Partisi lideri Jeremy Corbyn iç sorunlarla mücadele ediyordu. Başbakan May'in aldığı karar, Corbyn'in partisi içerisinde rahat olmadığı bir döneme denk geliyordu. Yedi ay önce parti üyelerinin hedef aldığı Corbyn, aşırı sol politikaların partiyi iktidara taşıyamayacağı gerekçesi ile sert şekilde eleştiriliyordu. Başbakan May partisinin sahip olduğu bu avantajı güçlendirmeyi planlıyordu, nitekim yapılan anketler muhafazakârların 21 puan önde olduğuna işaret ediyordu. Dolayısıyla erken seçimin sonucunun Brexit müzakerelerini yürütecek May hükümetini değiştirmeyeceği öngörülüyordu.

Fakat sürpriz bir şekilde, Birleşik Krallık'ta 8 Haziran tarihinde gerçekleştirilen erken seçimlerin sonuçlarına göre iktidardaki Theresa May'in liderliğindeki Muhafazakâr Parti mecliste çoğunluğu kaybetti. Jeremy Corbyn'in İşçi Partisi sandalye sayısını ciddi şekilde arttırdı. Sonuçlara göre iktidardaki Muhafazakâr Parti 314, ana muhalefetteki İşçi Partisi 266 milletvekili çıkardı. Jeremy Corbyn liderliğinde İşçi Partisi milletvekili sayısını 34 sandalye arttırdı. 2015'teki son seçimlerde Muhafazakâr Parti, 331 sandalye ile

çoğunluğu elde ederken, İşçi Partisi 232 koltuk kazanarak ikinci olmuştu. Sandık sonuçlarına göre, ayrılıkçı İskoç Ulusal Partisi (SNP) de seçimin kaybedenleri arasında yer aldı. SNP'nin milletvekili sayısı 22 azalarak 34'e düştü. Liberal Demokrat Parti (LDP) ise milletvekili sayısını 6 artırarak 14'e çıkardı. Brexit referandumunda yıldızı parlayan aşırı sağcı Birleşik Krallık Bağımsızlık Partisi (UKIP) ise seçim sonuçlarına göre milletvekili çıkaramadı.

Bu sonuca göre Theresa May liderliğindeki Muhafazakâr Parti tek başına iktidar için gerekli 326 milletvekiline ulaşamadı. Sandık sonuçları, Birleşik Krallık'ta bir koalisyon veya azınlık hükümeti ihtimaline işaret etti. Muhafazakâr Parti'nin Parlamentoda çoğunluğu sağlaması için başka bir partinin desteğini alması gerekti. 12 vekillige sahip olan Liberal Demokrat Parti'nin Başkanı Muhafazakâr Parti veya İşçi Partisi ile birlikte çalışmayacaklarını açıklamıştı. Sonuçta Muhafazakâr Parti, Kuzey İrlanda'daki Demokratik Birlik Partisi'yle (DUP) azınlık hükümeti için anlaşma sağladı. Varılan anlaşma uyarınca 10 milletvekili bulunan DUP, Avam Kamarası'ndaki oylamalarda Muhafazakâr Parti'ye destek verecek; ancak, iki parti bir koalisyon hükümeti kurmayacaktı.

Brexit Müzakereleri İç Siyasi Tartışmaların Gölgesinde Başlıyor

Sonuçların May'in arzu ettiği şekilde tecelli etmemesi Brexit süreci ile ilgili birçok soru işaretini de beraberinde getiriyordu. Her şeyden önemlisi hükümet daha önce açıklanan tarih olan 19 Haziran'da müzakerelere başlayabilecek miydi? Görüşmelerin ertelenmesi veya planlandığı şekilde devam etmemesi yönünde bir beklenti hâkimdi. Ancak beklenenin aksine seçimlerden çok kısa bir süre sonra, 19 Haziran itibarıyla Birleşik Krallık AB ile Brexit müzakerelerine Brüksel'de başladı.

Birleşik Krallık'ı Brexit Bakanı David Davis, AB'yi de Başmüzakereci Fransız Michel Barnier temsil ettiği müzakerelerin ilk turunda taraflar, öncelikler ve tarihler konusunda anlaşmaya vardı. Görüşmelerin AB'nin istediği gibi sıralı bir şekilde yapılması ve ilk etapta vatandaş hakları, İrlanda ile Birleşik Krallık'a bağlı Kuzey İrlanda arasındaki sınır sorunu ve ayrılığın mali faturasını kapsayan geri çekilme, ardından ilişkilerin geleceği ve son olarak da geçiş döneminin ele alınması planlanıyor. Buna göre, Birleşik Krallık'ın müzakerelerin başında görüşülmesini istediği Brexit sonrası ilişki modeli, AB Konseyinin yeterli ilerleme kaydedildiğine karar vermesi durumunda görüşülmeye başlanacak.

Sonbahara kadar her ay bir hafta görüşme yapılması planlanıyor. AB'nin 27 Ekim'de, ya da en geç aralık ayında ikinci aşamaya geçilmesine karar vermesi bekleniyor. Her şey takvime uygun şekilde ilerlerse, müzakerelerin iki yıl sürmesi ve Birleşik Krallık'ın Mart 2019'da AB'den ayrılması hedefleniyor. Müzakerelerin iki yılda bitirilememesi durumunda tüm AB ülkelerinin rızasıyla müzakereler bir yıllığına uzatılabilir. Birleşik Krallık ve AB'nin iki yıl içinde bir anlaşma üzerinde uzlaşamaması ve tek bir AB ülkesinin bile müzakereleri uzatmama yönünde karar alması durumunda Birleşik Krallık AB ile hiçbir anlaşma yapmadan Birlik'ten ayrılabilir. Bununla beraber Birleşik Krallık Hükümetinin müzakerelerin herhangi bir noktasında fikrini değiştirme ve ayrılıktan vazgeçme ihtimali bulunuyor. Eğer ayrılık gerçekleşirse, Birleşik Krallık AB'ye

tekrar üye olmak istemesi durumunda diğer aday ülkeler gibi başvuru sürecinden geçmek zorunda. Takvimin Ekim 2018'de müzakerelerin sona ermesi, Mart 2019'a kadar geçen sürede Birleşik Krallık Parlamentosunun, AB Konseyinin ve AP'nin yapılan anlaşma üzerinde oylama yapması ile süreceği öngörülüyor. Müzakereler sonunda varılacak anlaşmanın AB tarafından kabul edilmesi için AB üyesi ülkelerin yüzde 72'sinin onayı gerekecek. Onay veren ülkelerin AB nüfusunun yüzde 65'ini temsil etmesi gerekiyor.

Seçimler Brexit Sürecinin Geleceğini Nasıl Etkileyecek?

Sonuçta, Birleşik Krallık'taki erken seçim sonuçlarının, Brexit müzakerelerinin başlaması üzerinde önemli bir etkisi olmayacağı kısa sürede anlaşıldı. Ancak müzakere masasında AB'nin karşısında May hükümetinin oturacak olması Brexit sürecinin geleceğini olumsuz yönde etkileyebilir.

Öncelikle, Birleşik Krallık müzakerelere siyaseten oldukça zorlu bir dönemde başlıyor. Muhafazakâr Partinin dışardan destek alarak bir azınlık hükümeti kurmuş olsa dahi güçlü bir müzakere pozisyonu oluşturması ve Parlamentodan Brexit ile ilgili herhangi bir mevzuatı geçirmesi oldukça zor. Parlamantonun desteğini almak zorunda olması da daha yumuşak bir Brexit müzakeresi yürütülmesi yönündeki tercihinin uyum sağlamasını gerektirebilir. Şu anda Muhafazakâr Parti'den sonra en yüksek oyu alan iki parti Liberal Demokrat Parti ve İşçi Partisi Brexit sürecinin devam ettirilmesinden yana. Yani Brexit'ten cayma şeklinde bir gelişme beklenmiyor. Ancak Brexit müzakerelerinin nasıl yürütüleceği ve AB ile ayrılma sonrasında yeni ilişkinin mahiyeti konusunda farklı düşünüyorlar. Bilindiği üzere "sert Brexitçi" olarak nitelendirilen May, AB ile üyeliğe dair bütün ilişkileri kesmek isterken, muhalefetteki İşçi Partisi ve Liberal Demokrat Parti, ülkede yaşayan AB vatandaşlarının haklarının korunması ve ortak pazara erişiminin devamı gibi taleplerle "yumuşak Brexit'ten" yana tavır alıyordu.

Muhafazakârlar "sert Brexit" konusundaki ısrarlarını devam ettirirlerse sonbahara kadar süreceği olan ilk tur görüşmelerin çok zorlu geçmesi bekleniyor. Görüşmelerde tarafların vatandaş hakları, Brexit'in mali boyutu ve İrlanda ile Birleşik Krallık'a bağlı Kuzey İrlanda arasındaki sınır sorunu gibi bir dizi zorlu konu üzerinde uzlaşmaları gerekiyor.

Şüphesiz ki bu başlıklar içerisinde Birleşik Krallık'ta yaşayan AB vatandaşları ile AB ülkelerinde yaşayan Birleşik Krallık vatandaşlarının durumu müzakereleri en çok zorlayacak konu gibi görünüyor. Bu konu Birleşik Krallık'ta yaşayan 3,2 milyon AB vatandaşının yanı sıra AB'de bulunan 1 milyon civarında İngiliz vatandaşı olan toplam 4 milyon kişiyi ilgilendiriyor. AB, Birleşik Krallık'taki AB üyesi ülke vatandaşlarının haklarıyla ilgili konuların öncelikle çözüme kavuşturulmasını ve bunların güvence altına alınmasını istiyor. Mevcut durumda AB vatandaşları diğer üye ülkelerde olduğu gibi Birleşik Krallık'ta da yaşama, çalışma, eğitim ve sosyal yardımlardan faydalanabiliyor. Brüksel, bu hakların Brexit sonrasında da devam etmesi konusunda ısrar ediyor. AB, mevcut statünün kazanılmış hak olduğunu ve devam etmesi gerektiğini savunuyor. Birleşik Krallık ise Brexit müzakerelerinde AB ülkelerinden bu ülkeye gelen göçmenlerin sayısının kontrol altına alınmasını hedefliyor. Birleşik Krallık Başbakanı May ise bu

konuyla ilgili olarak daha önceki açıklamalarında “cömert bir teklif” sunacaklarını ve “karşılıklılık ilkesinin” temel alınacağını söylüyordu.

May'ın beklenen teklifi 22-23 Haziran tarihlerindeki AB Liderler Zirvesi'nde geldi ancak AB liderleri bunu yeterli bulmadı. AB liderleri Birleşik Krallık'ın önerisini "beklentilerin altında" şeklinde niteleyerek bu konuda Brexit görüşmelerinin uzun süreceğinin mesajını verdiler. May'ın teklifine göre, Birleşik Krallık'ta 5 yıl yasal şekilde ikamet eden AB üyesi 27 ülkenin vatandaşlarına "yerleşik statüsü" veriliyor. Bu yeni statüyle Birleşik Krallık'taki AB vatandaşları oturma, çalışma, sağlık, eğitim ve diğer sosyal haklardan faydalanabiliyor. Teklif, aynı haklar AB ülkelerinde yaşayan Birleşik Krallık vatandaşlarına da tanınırsa onaylanacak. Bu hakkın edinilmesi için gerekli 5 yıl sürenin hangi tarihte başlayacağı ise müzakere edilecek.

AB, üyesi olan İrlanda ile Birleşik Krallık'a bağlı Kuzey İrlanda arasındaki sınır sorunu ile bölgedeki barış sürecinin geleceğine ilişkin konular da müzakereleri zorlayacak gibi görünüyor. Seçim öncesinde diğer iki konuya kıyasla nispeten daha az zorlu geçmesi beklenen bu mesele de artık DUP'nin yeni hükümetin kurulmasında önemli rol oynayacak olmasından dolayı daha sıkıntılı bir hal aldı. Hem AB hem de Birleşik Krallık Hükümeti, Kuzey İrlanda ile İrlanda arasında sınırın yeniden çekilmesi ve pasaport kontrolü gibi düzenlemelerin sıklaştırılmasını istemiyorlar. Ancak Brexit'in güçlü destekçilerinden biri olan DUP, Kuzey İrlanda'ya herhangi bir “özel statü” verilmesine karşı çıkıyor.

Birleşik Krallık'ın AB'ye vermiş olduğu sözler karşılığında ödemesi gereken fatura da müzakerelerin bir diğer sıkı pazarlık konusu olacak. AB Londra'dan AB vatandaşlığından doğan tüm mali yükümlülüklerini yerine getirmesini istiyor. Birleşik Krallık'ın AB'den çıkışının mali boyutu ile ilgili şu ana kadar ortaya farklı rakamlar atıldı. AB, ilk etapta bu bedelin 60 milyar avro civarında olacağını söyledi. Ancak basında yer alan son haberlere göre bunun 100 milyar avroya kadar çıkabileceği belirtiliyor. Neticede bu “boşanma faturası” ayrılma sürecinde çetin konulardan birini bu oluşturacak.

Son olarak 22-23 Haziran 2017 tarihlerindeki AB Liderler Zirvesi'nde gündeme gelen Birleşik Krallık AB'den ayrıldıktan sonra, Avrupa Bankacılık Otoritesi (EBA) ve Avrupa İlaç Ajansı (EMA) gibi Londra'da yerleşik AB kuruluşlarının nereye taşınacağı konusu var. Fransa ve Almanya iki kuruluşa birden ev sahipliği yapmak istediğini belirtse de AB yetkilileri iki kurumun aynı şehre taşınmayacağını kaydetti. Toplamda binden fazla çalışanı bulunan kuruluşlara ev sahipliği yapmak isteyen aday ülkelerin 31 Temmuz'a kadar başvurularını tamamlaması gerekiyor. Başvuruların ardından Avrupa Komisyonu belirlenen kriterlere göre eylülde aday ülkelerin başvurularını değerlendirecek. Kasım ayında ise bu kurumların hangi ülkelere taşınacağına yönelik oylama yapacak.